

הצבעת הערבים בין המצוי לאפשרי

שיעור ההצבעה של הערבים עלה מ 49.2% באפריל לכ 62% בבחירות האחרונות, אך לא הגיע לרמתו ב 2015 אז הצביעו יותר מ 63%. למרות העלייה, פוטנציאל ההצבעה גבוה עוד יותר ויכול בקלות להגיע לכ 75% (כפי שהראו בחירות 1999 ומחקרים שונים).

הבוחרים הערבים הרגישו שיש להם כוח בעקבות הענשת שתי הרשימות בבחירות של אפריל 2019 אז שתי הרשימות זכו ב 10 מנדטים ונרשמה עליה בהצבעה למפלגות יהודיות. עתה פירגנו המצביעים הערבים למפלגות שנעתרו לדרישתם להציג חזית אחידה מול ראש הממשלה בנימין נתניהו. במקביל הצליח נתניהו להרגיז את הבוחרים הערבים, במקום להפחיד אותם. אם בעבר המצביעים הערבים הוענשו על ידי מפלגות השלטון לאחר שהצביעו עבור רשימות לאומיות, הפעם הבוחר הערבי העניש את נתניהו והגביר את תמיכתו ברשימה המשותפת. גם המחנה הדמוקרטי (ירדו מ 35,930 קולות ל 13,436 קולות) והליכוד (ירדו מ 12,568 לכ 5,683) חטפו מהבוחר הערבי. המחנה הדמוקרטי על חברתו לאהוד ברק ונתניהו על התגרותו בבוחר הערבי והפך אותו לאויב. יש לציין שכחול לבן, שמר על כוחו סביב ה 34 אלף קולות: למרות שלא הציג חזון אלטרנטיבי לביבי ולא יצא נגד ההסתה הגזענית.

כשהשמאל נעלם, הערבים הפכו להיות השמאל. אך זה לא הספיק כדי להחליף את השלטון. צריך שותפים יהודים ששיגו לפחות 48 מנדטים כדי ליצור גוש חוסם עם 13 הח"כים של הרשימה המשותפת וזה שוב לא קרה.

הצבעה עדתית מתחזקת

תוצאות הבחירות לכנסת ה 22 הוכיחו שוב כי ההצבעה העדתית מתחזקת בישראל וגורמת למשבר משילות מתמשך. תוצאות ההצבעה ובדיקת פילוח המצביעים למפלגות השונות מחזקת את המפלגות העדתיות כולל "ישראל ביתנו", "ש"ס, יהדות התורה, הרשימה המשותפת ואפילו מפלגת העבודה. כישלון שני הגושים להשיג רוב פרלמנטרי ללא המפלגות המגזריות אינו כל הסיפור. גם שאר המפלגות זכו לתמיכה עדתית סקטוריאלית. כחול לבן והמחנה הדמוקרטי התבססו על המצביעים האשכנזים בעיקר. הליכוד וכחולון זכו

לתמיכה של חלקים גדולים בקהל המזרחי. מפלגת ימינה נתמכת בעיקר על ידי מצביעי הימין המתנחל ומקדמת חזון של מדינה יהודית מהים עד הנהר לפחות וגררה את הליכוד לסיפוח בקעת הירדן וגושי ההתנחלויות.

סדרת הכישלונות של מחנה האופוזיציה להחליף את השלטון מחייבת אותו להתיחס להצבעה העדתית. הציבור הערבי שהתגייס למען הרשימה המשותפת יכול וחייב לקחת יוזמה ולהוביל שיח פוליטי, כלכלי ורב תרבותי שישבור את השוויון הבינומי.

קמפין גזעני

נתניהו, כראש ממשלה, ניהל קמפין גזעני שנועד לגייס את תמיכת "המגזרים" והימין הקיצוני. הוא הקצין את השיח הגזעני לעומת מנחם בגין. הוא הצליח חלקית וגרם להפלת מפלגת עוצמה. הקמפין שלו עסק ללא בושא בהסתה גזענית ובסיפוח חלקים מהשטחים הכבושים. בניגוד למפלגות האופוזיציה הוא קידם גזענות וחזון של ימין בנושאים מדיניים. גוש האופוזיציה, ואפילו המחנה הדמוקרטי כמעט ולא עסקו בנושאים מדיניים והם נעלמו במלחמה שהתנהלה בין נתניהו לערבים. ליברמן לעומת זאת הבין שהוא הפסיד בקהל הרוסי מהמלחמה על טרנספר לערבים והחליט להילחם בחרדים, ונטש את "רק ליברמן מבין ערבית". המצביעים הרוסים נהרו לקלפיות כדי להילחם בכפיה הדתית. עכשיו מתברר שהקול הרוסי שונא יותר חרדים מאשר ערבים. הוא נע לקלפיות וכמעט והכפיל את כוחה של ישראל ביתנו. בשלב הזה לא ברור כד כמה מהמצביעים של ביבי נעו לקלפיות בעקבות נהירת הערבים לקלפיות. מה שבטוח שנהירת הליכודנים לקלפיות הפילה את עוצמה יהודית וחיזקה את הליכוד, אך לא בטוח שתסדר לביבי את הרוב בכנסת.

גוש חוסם ויו"ר האופוזיציה

הגוש החוסם לא יתבסס על קולותיהם של אנשי הרשימה המשותפת. ליברמן יהפוך ללשון המאזניים וגנץ ינסה לגייס את ליברמן לצידו. כחלון שחבר לליכוד יכול גם הוא להחליט לחדש את פעילות "כולנו" העצמאית ולנהל משא ומתן עם גנץ.

בינתיים משתעשעים יועצים למיניהם ברעיון של ערבי יו"ר האופוזיציה, תפקיד ריק מתוכן שבעיקרו בוקתה, שומרי ראש ועדכונים בטחוניים. אלא שאם ש"ס ואגודת ישראל ישארו מחוץ לקואליציה החילונית הן ידרשו לאחד משלהם את התפקיד.

אלא שהרשימה המשותפת תתקשה גם להמליץ על בני גנץ כדי לקבל את המנדט מהנשיא להרכיב את הממשלה. רוב מוחץ מחברי הרשימה מתנגדים למתן ליגטימציה ציבורית לגנץ שמבחינתם היה שותף בהפצצת עזה. בנסיבות האלה רוב הסיכויים שנתניהו יזכה לתמיכה רחבה לקבלת המנדט להרכבת ממשלה מידי הנשיא.

כתב האישום

בשלב הזה המוצא היחיד מהפלונטר שנוצר יהיה הגשת כתב אישום פלילי נגד ראש הממשלה. הוא לא יצליח להרכיב ממשלה ללא ליברמן, שבינתיים מתעקש על ממשלת אחדות לאומית. שלושת השותפות לממשלה כזאת: ישראל ביתנו, הליכוד וכחול לבן יצטרכו להסכים על מתווה להקמת ממשלה כזאת. כחול לבן, היא החוליה החלשה. השותפים במפלגה הזאת עלולים להתפצל ביניהם וחלקם עלול להצטרף לקואליצית ימין מסוימת. פירוק כחול לבן תאפשר לשמאל לחזור ולגבש חזון פוליטי איתו יפנו לציבור בבחירות הבאות.

אך גם בליכוד יש קבוצה שממתינה בשקט לשעת כושר כדי להחליף את ביבי. ולא מדובר רק בגדעון סער וחבריו, אלא בעיקר באנשי "כולנו" שהצטרפו לליכוד והם עדיין שומרים על זהותם המפלגתית. אנשי כולנו יכולים לשמש לשון מאזניים בפשרה בין הצדדים. כתב אישום נגד נתניהו יקל על כולם את המהלך.

חזון חדש

המשבר הנוכחי הוא תוצאה של משבר בחזון מחנה השלום היהודי ערבי. המחנה מתלבט מאז כישלון אוסלו בשנת 2000 והנסיגה החד צדדית מעזה במתווה הפוליטי מדיני הדרוש כדי להציג אלטרנטיבה למתווה הכיבוש והאפרטהייד שמנהל נתניהו. החזון החדש חייב להתייחס לזכות להגדרה עצמית של שני העמים, לגבולות פתוחים, לנושא הפליטים, לרב תרבותיות ולצדק חברתי.

נתונים על בחירות 2019 – מועד ב'

(1) נתונים כלליים על ההצבעה:

בחירות ספטמבר 2019	בחירות אפריל 2019	
69.4%	68.46%	אחוז ההצבעה הארצי
6,394,030	6,339,729	סה"כ בעלי זכות בחירה
4,034,847	4,340,253	סה"כ מצביעים
4,011,372	4,309,270	סה"כ הקולות הכשרים
23,475	30,983	סה"כ קולות פסולים

(2) תוצאות פריסת הקולות למפלגות הערביות ביישובים הערבים:

בחירות אפריל 2019				
מס' מנדטים	אחוז (מקולות הערבים)	אחוז (מהקולות הכשרים)	מס' קולות	מפלגה
6	42.2%	4.49%	193,442	חד"ש – תע"ל
4	31.4%	3.33%	143,666	בל"ד – רע"ם
0	0.9%	0.10%	4,135	הרשימה הערבית

בחירות ספטמבר 2019				
מס' מנדטים	אחוז (מקולות הערבים)	אחוז (מהקולות הכשרים)	מס' קולות	מפלגה
13	81.4%	88.1%	378,390	הרשימה המשותפת
0	0.9%	75.4%	4,157	האחדות העממית

(3) תוצאות הבחירות בכל המדינה : <https://votes22.bechirot.gov.il/cityresults>

(4) תוצאות הבחירות ביישובים הערבים : מצורף קובץ.

5) סה"כ קולות למפלגות היהודיות הגדולות ביישובים הערבים :

מפלגה	סה"כ קולות		אחוז מסה"כ הקולות
	אפריל	ספטמבר	
כחול לבן	34,453	33,987	7.3%
המחנה הדמוקרטי	35,930	13,436	2.8%
העבודה-גשר	5,763	9,210	1.9%
ישראל ביתנו	8,291	8,796	1.8%
הליכוד	12,568	5,683	1.2%
ש"ס	8,683	5,621	1.2%
ימינה	2,101	973	0.2%
יהדות התורה	920	444	0.09%
עוצמה יהודית	-	277	0.05%

*ללא האוכלוסייה הערבית בערים המעורבות

6) נציגים ערבים במפלגות היהודיות :

המפלגה	מס' ברשימה	שם
כחול לבן	25	גדיר מריח
ישראל ביתנו	6	חמד עמאר

7) תרחישים להרכבת הממשלה :

לרוב נראה ששוב אביגדור ליברמן מחזיק בהכי הרבה כוח בעקבות תוצאות הבחירות (9 מנדטים): הוא זה שיחליט בסוף את מי להמליך לראשות הממשלה ונראה שכמובן הוא מעדיף להקים ממשלת אחדות חילונית בלי החרדים ובלי הערבים. כבר לפני היציאה לבחירות השניות בשנת 2019, ליברמן אמר מעל לכל במה שהוא מעדיף להיות חלק בממשלת אחדות או כל ממשלה בלי החרדים וכמובן שהיה מעדיף ממשלה ימנית בכל מקרה.

תוצאות הביניים מראות על תיקו במספר המנדטים בין הליכוד לבין כחול-לבן. מבחינת המספרים בשני הגושים: גוש הימין וה-"שותפים הטבעיים" של נתניהו קיבל 56 מנדטים בלי ישראל ביתנו אבל עם ש"ס, יהדות התורה וימינה, כך שאם נתניהו רוצה להקים ממשלה ימנית כמקודם, הוא חייב להכליל את ישראל ביתנו כדי לעבור את הרוב הדרוש (61 מנדטים). נראה שישראל ביתנו בכל מקרה לא תסכים לשבת בממשלה שוב עם החרדים, או כל עוד תנאיה לא מתקבלות.

גוש המרכז-שמאל קיבל 55 מנדטים ביחד עם הרשימה המשותפת, המחנה הדמוקרטי והעבודה-גשר. לפיכך, גם בני גנץ לא יוכל להקים ממשלת מרכז-שמאל צרה, וזאת גם אם הוא מצרף את הרשימה המשותפת.

לפיכך, התרחיש הכי סביר ליציאה מהבוץ ואי-חזרה לבחירות חוזרות יכלול הקמת ממשלת אחדות בין הליכוד, כחול-לבן וישראל ביתנו. כמובן שלנשיא המדינה יהיה תפקיד מפתח בניהול הדיאלוג בין שלושת המפלגות וקביעת מי יהיה זה שירכיב את הממשלה הזו. הבעיה העיקרית מול התממשות תרחיש זה, היא שכחול-לבן הצהירו לא יסכימו לשבת בממשלה עם בנימין נתניהו עצמו, לכן עולה השאלה האם נמצא סיכוי להחלפת נתניהו בנציג אחר מהליכוד (נגיד גדעון סער), או שהנשיא בעצמו יחליט להטיל את משימת הרכבת הממשלה על נציג ליכודניק אחר מנתניהו. בכל מקרה, אין אנו לדעת אם כחול-לבן יחליטו לוותר על דרישתם רק כדי להגיע לשלטון בפעם הראשונה.

באותו זמן, לנתניהו תהיה אפשרות להקים ממשלה שתכלול את מפלגות הימין (בלי ישראל ביתנו) אך שתכלול גם את מפלגת העבודה-גשר שתוכל לעבור מהצד השמאלי במפה הפוליטית. חיבור כזה יזכה את נתניהו ב-62 מנדטים. בכל מקרה, לתרחיש כזה יש סבירות נמוכה להתרחש עקב הבטחות עמיר פרץ ואורלי לוי-אבקסיס לא לשבת הממשלה המונהגת על ידי נתניהו.

כאשר מדובר במפלגות החרדיות, יש קונספציה שאומרת שהמפלגות החרדיות יצטרפו לכל קואליציה שהיא כל עוד דרישותיהן ממולאות. במהלך העשר שנים אחרונות, החרדים הפכו לשותפים של נתניהו בכל ממשלותיו עד עכשיו. השותפות הזו כללה כוח פוליטי ותקציבי עתק שעברו למוסדות החרדיים בתמורה לתמיכה עיוורת בנתניהו והצבעה בעד כל הצעותיו. המצב כרגע הוא שליברמן יסרב להיכנס לממשלה בה יושבים החרדים, כי האינטרסים של שני הצדדים מנוגדים לגמרי במיוחד כאשר ניגוד זה מנע באופן מפתיע מנתניהו להקים את הממשלה במאי השנה. קיים תרחיש לפיו המפלגות החרדיות יחליטו להפוך צד ולהצטרף לכחול-לבן (למרות כל הקשיים, במיוחד אחרי ההתקפות מאת גנץ ולפיד בשבועות האחרונים) אך אם בני גנץ יחפוץ בהרכבת הממשלה הבאה בלי הליכוד, הוא לא יוכל לעשות זאת בלי שישראל ביתנו והמפלגות החרדיות ישבו ביחד באותה קואליציה.

בזמן הזה שבו רק 90% מהקולות נספרו, לא נשאר לנו אלא ללהסתמך על ניחושים וניתוחים שונים, עד קבלת התוצאות הסופיות במהלך הימים רביעי וחמישי.

8) מעורבות הרשימה המשותפת:

לפי תוצאות הביניים (אחרי ספירת 90% מהקולות), הרשימה המשותפת מקבלת 13 מנדטים, עלייה של 3 מנדטים מאז הבחירות האחרונות. כמובן שהעלייה במספר המנדטים מעניקה לה כוח רב בכנסת הנכנסת, כל עוד כל המרכיבים בה יסכימו על תכנית עבודה משותפת ועל אופן יישומה.

תוצאות הצבעה לרשימ המשותפת

לפי ישובים –

לאחר ספירת 92% מהקולות

משותפת	כשרים	פסולים	מצביעים	בעלי זכות בחירה	ישוב
45	46	1	47	139	אבו עבדון (שבט)
40	44	0	44	112	עטאוונה (שבט)
107	112	4	116	193	עין חוד
1817	1908	16	1924	4765	אבו רוקייק (שבט)
17109	17854	206	18060	35181	אום אל-פחם
370	470	4	474	1529	אטרש (שבט)
10221	10821	107	10928	18885	באקה אל-גרביה
3355	3926	28	3954	6450	בויעינה-נוג'ידאת
3309	3657	46	3703	8814	ג'סר א-זרקא
912	1454	18	1472	2447	ג'ש (גוש חלב)
165	199	1	200	315	דמיידה
2953	3504	39	3543	7858	חורה
1053	1924	36	1960	4435	טובא-זנגריה
123	1793	14	1807	5608	כסרא-סמיע
3787	8271	99	8370	15865	מגאר
4430	4685	37	4722	9736	מעלה עירון
26752	29137	203	29340	52722	נצרת
56	66	0	66	146	סואעד (חמרייה)
86	94	0	94	475	קוואעין (שבט)
103	188	1	189	264	ראס אל-עין
56	524	10	534	913	ריחאניה
2898	3024	33	3057	4988	שגב-שלום
5471	5737	41	5778	9493	אכסאל
4092	4907	35	4942	7907	אעבלין
3791	4061	37	4098	8058	ג'ת
237	266	3	269	500	דחי
531	561	3	564	1029	טמרה (יזרעאל)
3156	3426	27	3453	7465	לקיה
3820	3933	33	3966	6495	מסעודין אל-עזאזמה
52	194	5	199	875	סייד (שבט)
1012	1120	4	1124	1982	עוזייר
4922	5160	40	5200	9478	תל שבע
1091	1209	13	1222	2979	אבו קורינאת (שבט)
3830	4001	20	4021	6235	דבוריה
1092	2559	25	2584	5299	זרזיר
5111	5438	32	5470	8618	טורעאן
552	638	3	641	1221	טייבה (בעמק)
7161	8191	91	8282	13074	כפר כנא
1122	1261	12	1273	2545	מוקייבלה
2570	2742	17	2759	4792	משהד
6456	6861	54	6915	12364	ערערה
937	1509	7	1516	2602	פסוטה

1363	1873	10	1883	3333	שבלי - אום אל-גנם
25	33	0	33	511	תראבין א-צאנע (שבט)
1538	2119	45	2164	4207	אבו גוש
3759	5617	50	5667	9327	אבו סנאן
605	621	5	626	905	אבו תלול
762	899	10	909	1795	אבטין
3334	3623	36	3659	6530	בסמ"ה
982	2057	10	2067	3633	כעביה-טבאש-חג'אג'רה
104	1122	13	1135	2576	כפר כמא
592	744	5	749	1181	כפר מצר
4512	4846	16	4862	7603	נחף
70	1240	9	1249	2986	סאג'ור
4593	4840	28	4868	8132	עין מאהל
238	295	14	309	557	עין נקובא
8706	8916	30	8946	13643	עראבה
3467	4358	59	4417	7929	פוריידים
5712	6154	51	6205	10710	ריינה
1810	1877	17	1894	4575	אעצם (שבט)
1449	2363	24	2387	4911	ביר אל-מכסור
7595	8083	53	8136	12832	ג'דיידה-מכר
281	6261	39	6300	10578	דאלית אל-כרמל
486	528	7	535	1057	הוואשלה (שבט)
432	561	2	563	1156	חמאם
6977	7692	43	7735	11989	כפר קרע
6959	7220	26	7246	10235	מג'ד אל-כרום
359	404	4	408	739	קבועה (שבט)
307	396	10	406	1333	קודייראת א-צאנע(שבט)
879	923	4	927	1221	קצר א-סר
2034	3845	48	3893	6355	ראמה
155	4499	47	4546	8658	בית ג'ן
3436	3609	24	3633	4916	בענה
154	206	1	207	461	ג'נאביב (שבט)
280	359	1	360	541	דריג'את
200	252	4	256	491	ח'ואלד
6378	7018	79	7097	11642	יפיע
58	244	14	258	507	ערב אל נעים
988	1078	11	1089	1960	אום בטין
176	695	16	711	1718	אל סייד
11	2393	27	2420	3899	ג'ולס
189	271	4	275	539	חוסנייה
19	1263	9	1272	2245	יאנוח-ג'ת
1453	1475	11	1486	1876	כאוכב אבו אל-היג'א
586	732	7	739	1303	מייסר

990	1215	2	1217	1980	סולם
1888	2862	18	2880	4133	עיילבון
2335	2528	26	2554	5176	עילוט
186	289	2	291	554	אבו קרינאת (יישוב)
1709	2454	40	2494	5290	בסמת טבעון
4982	6213	29	6242	8152	דייר אל-אסד
4502	5238	37	5275	7860	כפר יאסיף
6111	7572	67	7639	10977	כפר מנדא
468	792	6	798	1330	ניין
531	571	5	576	726	רומאנה
2577	2970	14	2984	4254	שעב
370	513	1	514	842	מנשית זבדה
17	347	1	348	630	עין אל-אסד
708	2814	26	2840	4369	פקיעין (בוקייעה)
919	938	8	946	1176	ביר הדאג'
4665	5007	16	5023	6605	דייר חנא
139	2518	12	2530	4539	חורפיש
5505	5929	41	5970	7964	כאבול
752	868	15	883	1451	נאעורה
1068	5150	37	5187	9083	עספיא
3975	4357	30	4387	8377	ערערה-בנגב
100	327	4	331	710	רומת הייב
498	533	9	542	1961	אבו ג'ווייעד (שבט)
4185	4815	50	4865	8298	כסיפה
692	864	5	869	1272	מעיליא
12169	13626	175	13801	19150	סח'נין
851	1224	9	1233	2212	סלמה
268	368	6	374	899	סעוה
1272	1447	24	1471	3984	אבו רובייעה (שבט)
115	150	0	150	320	נצאצרה (שבט)
414	506	4	510	708	אום אל-קוטוף
81	105	3	108	488	אסד (שבט)
227	284	1	285	511	כמאנה
9826	13398	188	13586	22891	שפרעם
4071	4675	39	4714	6295	ג'לג'וליה
96	166	3	169	550	הוזייל (שבט)
1358	1592	13	1605	2316	כפר ברא
6742	9978	112	10090	14222	כפר קאסם
15584	19574	196	19770	33204	רהט
115	205	5	210	574	תראבין א-צאנע(יישוב)
1354	1468	6	1474	2158	מזרעה
13008	13663	46	13709	18857	טמרה
182	306	3	309	1020	עראמשה
1237	1362	12	1374	1968	שייח' דנון

26	350	7	357	629	ירכא
2302	2489	15	2504	4086	זמר
17094	18071	140	18211	27313	טייבה
10527	11570	76	11646	17322	טירה
8833	9247	49	9296	14182	קלנסווה
12555					חיפה
390945	464587	3961	468548	791714	